

Overweging 20131124

Voleinding

Maleachi 4, 1-6; Openbaring 3, 7b-12; Lucas 21, 5-19

We zijn allemaal doordrongen van een diep besef van eindigheid. Alles wat we kennen gaat voorbij, sterft in de vorm waarin we het kennen. We verliezen geliefde mensen aan de dood, we worden geconfronteerd met onze eigen sterfelijkheid. We weten uit de geschiedenis dat de grote structuren waar we deel van uitmaken, ook eindig zijn. Culturen komen tot bloei en sterven uit, evenals dynastieën en staatkundige eenheden. Omgeven door zoveel eindigheid, kan het bijna niet anders of we stellen ook vragen met betrekking tot de eindigheid van de wereld waarin we leven, de aarde en zelfs de kosmos.

Voor men enige notie had van de big bang theorie als verstaansmodel voor het ontstaan van de kosmos heeft men aangenomen dat het allemaal ergens en eens begonnen is.

Vanuit de oude schrijvende culturen kennen we vele verhalen over het ontstaan van de wereld en van de mens. Die verhalen worden bevolkt door goden, indrukwekkende kosmische gebeurtenissen, reuzen en demonen, halfgoden en mensen.

En wanneer het ooit begonnen is, is het niet onwaarschijnlijk dat het ook ooit ophoudt. De angst daarvoor en de fantasieën daarover vinden we terug in verhalen over het wereldeinde. En ook deze verhalen staan bol van ontzagwekkende kosmische taferelen, angst voor vernietiging, oordeel en straf.

Geen wonder dat zij mensen angst inboezemen en dat er zijn die denken eraan te kunnen ontkomen door zich tot de groep van uitverkorenen te rekenen en op een berg het eind van de wereld af te wachten. En dat dan met enige regelmaat. Want van tijd tot tijd staan er godsdienstige leiders op die door een magisch begrip van de tijd momenten aanwijzen waarop dat einde dan plaats zou vinden. Het is jammer voor hen dat God zich niet door hun inzichten laat leiden.

Wanneer ook wij op die manier naar de teksten van vandaag kijken, ontgaat ons waar het om gaat. Het gaat niet om het schrikbeeld, maar om de betekenis ervan. Niet om angst, maar om gelovig vertrouwen. Achter de visioenen van het einde blijkt immers nog iets anders schuil te gaan.

Ook wij kijken als christengelovigen op een bepaalde manier naar de wereld. We kijken ernaar met de ogen van het geloof. Het geloof in een God die op de wereld en op mensen betrokken is. We geloven heel nadrukkelijk niet in een God die zich bedient van donder en bliksem en van natuurrampen. Wij belijden een God van leven en liefde. Wanneer we naar de oorsprong van al wat is kijken, zien we de schepping. We drukken daarmee uit dat God aan de oorsprong staat van de betekenis van al het bestaande. En wanneer we in geloof aan de uiteindelijke bestemming van ons bestaan en van onze wereld denken, dan zien we daar God staan. Daarmee drukken we uit dat heel ons bestaan, in zijn oorsprong en zijn bestemming, met God van doen heeft.

Op grond van ons geloof zeggen we dat Gods bedoeling uiteindelijk zal zegevieren. Dat betekent dat Gods werkelijkheid zich in haar volheid aan ons zal openbaren en dat deze werkelijkheid onze wereld zal binnentreden en wij deel zullen krijgen aan zijn rijk. Hoe dat zal geschieden weten we natuurlijk niet en ook onze voorouders in het geloof wisten dat niet. Maar zij maakten zich daarvan wel een voorstelling. En daarover lezen wij.

Er zijn grofweg twee benaderingen. De ene is dat er geen continuïteit bestaat tussen onze wereld en die van God. Dat wil zeggen dat onze wereld niet geleidelijk overgaat of zich ontwikkelt in Gods wereld. Dat lezen we bijvoorbeeld in de Openbaring. Hier daalt

het nieuwe Jeruzalem van God uit neer.

In het Lucasevangelie ligt het net iets anders. Daar is sprake van een zekere tijdsvolgorde waarbij de nieuwe wereld zich zal voordoen aan wie volharden in het geloof. De verhalen uit beide benaderingen hebben gemeen dat aan deze onvolmaakte wereld een eind moet komen om plaats te maken voor Gods wereld.

Daarom is het onjuist om in gelovige zin te spreken van het wereldeinde. Er is geen einde. Het oude maakt plaats voor het nieuwe. De gebroken wereld maakt plaats voor een geheelde wereld.

In de liturgie heet deze zondag de zondag van de voleinding. Dat betekent niet dat het over en uit is met de wereld, maar dat de wereld tot zijn voltooiing gebracht wordt. Het einde is niet een leegte, maar een volheid.

Één van de Joodse namen voor God is *ein sof*. Dat betekent *geen einde*. Er is aan God en in verband met God geen einde. Bijgevolg ook geen begin. Zonder begin en zonder eind is God. Op Hem zijn geen tijdsaanduidingen van toepassing. Er is geen gisteren en geen morgen, er is zelfs geen eeuwigheid. Er is slechts een tijdloosheid, een voortdurendheid. We moeten ons dat, denk ik, niet proberen voor te stellen. Onze hersenen krijgen dat niet bij elkaar. Maar wanneer wij het in geloof aannemen, krijgt onze wereld, die helemaal tijdelijk is, een betekenis die het ontleent aan wat zich aan het tijdelijke onttrekt.

Wanneer we eenmaal begrijpen dat de teksten niet over een definitief einde gaan, kunnen we beter zien waar zij wel over gaan.

De tekst van Maleachi stamt uit de periode na de ballingschap en is eigenlijk vol belofte. Degenen die terugkeren en degenen die achterbleven moeten na twee generaties scheiding opnieuw één Godsvolk worden. Er komt weliswaar een eind aan alles wat met God strijdig is, maar er is nieuw leven in het vooruitzicht gesteld. De zon der gerechtigheid gaat schijnen, er is genezing en jeugdigheid als kalveren die in het voorjaar voor het eerst de weide binnendartelen en de generaties verenigen zich opnieuw. Wie zou treuren om wat verdwijnt bij zoveel nieuwe vreugde?

De openbaringstekst van Johannes is geschreven voor mensen in verdrukking.

Waarschijnlijk voor christen-joden in westelijk Klein-Azië (Turkije) en zo'n vijfhonderd jaar later dan de tekst van Maleachi. De tekst is sterk retorisch, vol beelden en bijna alleen voor ingewijden toegankelijk. En dat zal ook de bedoeling zijn geweest om dingen te zeggen die de machthebbers niet begrepen, maar wel wie het aanbelangde. De verdrukten wordt hoop aangezegd. "Eens zal dit voorbij zijn. Houdt vast aan het geloof dat je hebt en dat de kroon op je leven is. Ik zal jullie tot zuilen in mijn tempel maken, en je zult de naam van God dragen en van het nieuwe Jeruzalem". Ook hier geldt: wie zou treuren over wat voorbijgaat bij zo'n toekomst?

Ook de Lucaslezing, iets eerder dan de Openbaring geschreven, richt zich tot de verdrukte christenen na de verwoesting van de tweede tempel. Geschreven in de verwachting van de spoedige wederkomst van de Messias. Ook hierin wordt de ondergang van de wereld beschreven voor de Messias komt en wordt het optreden van idolen beschreven die mensen proberen te verwarren. Verkeerde richtingwijzers met de schijn van geluk en welzijn. Maar voor wie volharden in geloof en vertrouwen zal er leven zijn.

De wereld zal zeker vergaan. Ooit. Als wetenschappelijke uitspraak is het een boodschap zonder perspectief, zonder toekomst, over en uit, donkerte. Ook wij, als gelovige mensen, zeggen dat de wereld voorbij gaat. Maar dat is geen uitspraak van wanhoop,

maar van verwachting. Wij geloven en hópen dat deze wereld voorbij gaat. Wij verlangen immers naar de komende wereld. Dat betekent in onze moderne manier van geloven niet dat deze wereld waarin wij leven, ons onverschillig is. Integendeel. We zien het alleen niet, zoals het nu is, als de plaats van de vervulling van onze uiteindelijke verlangens en onze bestemming.

In de bijbel is de wereld de aanduiding van het onvoltooide. De komende wereld is dan de plaats waar hetgeen nu nog onvoltooid is, tot voltooiing gekomen zal zijn.

De komende wereld, het Godsrijk, hangt als een belofte over onze wereld voor ieder die het wil zien. Niet als een donkere wolk of een dreiging (dat is oordeelsdenken), maar als een liefdevol perspectief, een belofte van leven die ons handelen richt en stuurt. Dat is geloofsdenken.

De wat dreigende taal waarin sommige teksten geschreven zijn, mogen ons wakker schudden en houden. Maar dat is niet waar het om gaat. Waar het om gaat is de betrouwbaarheid van Gods belofte die leven in het vooruitzicht stelt tegenover dood en onrecht en vervolging. Waar het om gaat is de opdracht die we ontvangen hebben tot heiliging van de wereld. We hebben de opdracht om het licht in de wereld te vermeerderen en het licht uit zijn gevangenschap van onrecht te bevrijden. Dat is: getuigen van waar we voor willen staan, stichten van gemeenschap en verbondenheid met mensen, inzet voor gerechtigheid. Communio en diakonie, liefde en dienstbaarheid. Het zijn de taken van kerkgemeenschap zijn, de navolging van Christus, en de weg naar zijn wederkomst, het einde van een onrechtvaardige wereld, de verwelkoming van zijn rijk van recht, vrede en leven. Dat is voleinding, een nieuwe toekomst.

In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.